

Hatékony európai piacfelügyelet

A folyamatosan növekvő nemzetközi kereskedelem és az egész világra kiterjedő értékteremtő lánc eredményeként az európai fogyasztók egy folyamatosan bővülő termékkörből választhatnak. Azért, hogy a nem megfelelő és gyakran nem biztonságos termékeket a lehető legkorábban kiszűrje, az EU-nak szüksége van egy jól szervezett, koordinált és kellően hatékony piacfelügyeletre. A különböző piaci szereplők közti tisztességes verseny feltételeinek megteremtése érdekében a piacfelügyeletnek magában kell foglalnia az EU harmonizációs jogszabályok EU-szerte egységes alkalmazását. A piacfelügyelet célja az európai állampolgárok egészségének és biztonságának a védelme, a belső piacok zavartalan működésének biztosítása és a versenyképesség fenntartása mellett.

A piacfelügyelet az állam felelősségi körébe tartozik

Az európai jogszabályi kereten belül az egyes EU tagállamok nemzeti piacfelügyeleti hatóságainak felelősségi körébe tartozik a nem megfelelő termékek beazonosítása. Ezáltal eleget tesznek azon kötelezettségüknek, hogy megvédjék az Európai Unió polgárait.

A piacfelügyeletért felelős nemzeti hatóságok feladata, hogy a forgalomban lévő termékeket figyelemmel kísérik és azokat mintavétellel ellenőrzik. Ez a megközelítés magában foglalja az alkalmazandó kockázatértékelési elvek követését, a panaszok és más rendelkezésre álló információk kiértékelését. A nemzeti hatóságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a piaci bevezetéskor, vagy adott esetben az üzembe helyezéskor, a termék megfeleljen a vonatkozó rendelkezéseknek és követelményeknek. Ezt a célt az adott termék dokumentációjának felülvizsgálatával vagy ahol szükséges fizikai ellenőrzéssel és/vagy labor vizsgálatokkal éri el. Azokat a termékeket, amelyeknél komoly kockázat merül fel, a nemzeti hatóságnak azonnal vissza kell hívnia, vagy be kell vonnia a piacról.

Hiányosságokat mutat a piacfelügyelet Európában

A piacfelügyelet Európában jelentős eltéréseket és következetlenségeket mutat a gyakorlatban, különösen akkor, amikor az egyes tagállamok nemzeti hatóságai hajtják végre, akik különböző forrásokkal és hatáskörrel rendelkeznek. Mint ahogy az aktuális RAPEX Riportból is kitűnik (RAPEX – Közösségi Gyors Tájékoztatási Rendszer – azonnali figyelmeztető rendszer a veszélyes fogyasztási cikkekről)¹ a nemzeti piacfelügyeletet haladéktalanul fejleszteni kell, hogy egységesen magas színvonalat képviseljenek..

Jó példa erre Spanyolország, ahol közel 47 millió fő él, mégis hozzávetőlegesen ugyanannyi veszélyes termékkel kapcsolatos riport (239) jelenik meg ott, mint Magyarországon (238), amelynek lakossága csak egyötöde a Spanyolországénak. Magyarország élen járt az elmúlt években a jelentések tekintetében (2014-ben 291 eset; 2013-ban 278 eset) és több veszélyes terméket fedezett fel, mint a négy legnagyobb és legnépesebb uniós gazdaság hatóságai, úgymint Németország (208), Egyesült Királyság (162), Franciaország (135) és Olaszország (56). A tagországok közötti jelentős eltérések a piacfelügyelet rendszerének megteremtésének terén veszélyeztetik a piacfelügyelet hitelességét és megfelelő működését, ezért ezeket a különbségeket haladéktalanul fel kell számolni.

¹ RAPEX Report http://ec.europa.eu/consumers/consumers_safety/safety_products/rapex/reports/docs/rapex_annual_report_2015_en.pdf

A piacfelügyeletre vonatkozóan a szabályokat szigorítani kell

A piacfelügyeletre vonatkozó EU rendelet - mely 2013 elején az Európai Bizottság javaslatára készült el – egy fontos lépést jelent a helyes irányba, amelyet minden tagországnak el kellene fogadni. A rendelet célja, hogy egy modern és egységes jogi keretet biztosítson a tagállamok meglévő rendelkezéseinek konszolidálásán és modernizálásán keresztül az egységes piacfelügyelet kialakítása számára. Ezen túlmenően a nemzeti hatóságok részére megfelelő anyagi háttérrel kell biztosítani annak érdekében, hogy a szükséges mértékben és hatékonysággal végezhesék az összehangolt piacfelügyeleti tevékenységüket.

Az lenne kívánatos, ha a jövőben nem az egyes EU tagországok döntenének külön-külön a piacfelügyeleti tevékenységek mértékéről és az ellenőrzések gyakoriságáról. Homályos és pontatlan a mintavétel „megfelelőségének” fogalmának meghatározása - mely például a 765/2008-as akkreditációs és piacfelügyeleti rendeletben (lásd. 19. cikk 1. pontja), továbbá a „termékbiztonság és piacfelügyeleti csomag” keretében kiadott aktuális rendelettervezetben szerepel. Az Európai Unió piacfelügyeleti gyakorlatában a homályos és pontatlan meghatározás elfogadhatatlan értelmezési és végrehajtási eltérésekhez vezet, ezzel jelentősen rontja a tevékenység hatékonyságát.

A vizsgálati, ellenőrzési és tanúsítási (TIC) szektort összefogó CEOC International, a német eszköz és termékbiztonsági törvényben (ProdSG) megfogalmazott előírás mellett érvel, amely „irányértékként 1000 főre évi 0,5 mintát ” határoz meg (ProdSG 26.cikkelye)². Az új európai szabályozásban konkrét iránymutatást kell megfogalmazni az előírt minták számára valamint a mintavételi eljárásra vonatkozóan (különös tekintettel a gyártói megfelelőségi nyilatkozattal forgalomba hozott, illetve az európai gazdasági övezeten kívülről behozott termékekre).

A független vizsgálat hatékony, és tehermentesíti az állami szektort

Tekintettel a tagországok meglehetősen korlátozott költségvetési forrásaira, csak nagyon korlátozott mértékben valósulhat meg a piacfelügyelet fejlesztése a jövőben, miközben a szükséges intézkedési terület továbbra is folyamatosan bővül. A termékbiztonsági irányelv 1995-ben történő ratifikálása óta a globális kereskedelem jelentősen növekedett. Míg 1995-ben a világgiazi export értéke 5,171 milliárd USA dollár volt, addig 2010-ben³ ez az összeg elérte a 15,229 milliárd USA dollárt, majd 2014-ben⁴⁵ már 18,495 milliárd USA dollárt tett ki. Míg a termékek forgalomba hozatalához jelenleg kapcsolódó hatósági beavatkozások hasznosak és szükségesek, ugyanakkor ezek a jövőben korántsem lesznek elegendők ahhoz, hogy biztosítsák valamennyi területen, hogy megfelelő és biztonságos termékek jussanak el a fogyasztókhoz. A termékek független tesztelése a termék piaci bevezetése előtt, az értéketermelési lánc elején, hasznos és szükséges kiegészítője a nemzeti hatóságok piacfelügyeleti tevékenységének. A harmadik fél által végzett független vizsgálatok a nem biztonságos termékeket már a korai fázisban beazonosítják, így azok nem kerülnek piacra. Ez a megelőző szemlélet, tekintettel a piacfelügyeleti hatóságok korlátozott erőforrásaira, hatékony, gazdaságos és fenntartható.

Termékek megfelelőségének biztosítása a független vizsgálatokon keresztül

Az USA-ban a fogyasztási cikkek rendszeres független vizsgálatokon esnek át, ezért általában megfelelnek az előírásoknak. A IFIA (Vizsgáló Cégek Nemzetközi Szövetsége) és CEOC International legfrissebb elektromos fogyasztási cikkekkel kapcsolatos tanulmányaiból⁶ kiderül, hogy azok a termékek, amelyek gyártói megfelelőségi nyilatkozattal kerültek forgalomba, gyakran nem felelnek meg az előírt követelményeknek. 78 %-a a 247 vizsgált európai terméknek, melyeket gyártói megfelelőségi nyilatkozattal (SDoC) hoztak forgalomba, nem felelt meg az EU előírásainak, és ezek közül 38 (15 %) termék esetében biztonság szempontjából lényeges hiányosságokat fedeztek fel, melyek testi sérülésekhez, tüzesetekhez és/vagy anyagi károkhoz vezethetnek.

Ez az eredmény ellentétben áll azzal a ténnyel, hogy azok a termékek melyek az USA-ban független harmadik fél vizsgálatainak révén kerülnek forgalomba, magas szintű megfelelőséget mutatnak. 119 USA-ban forgalomban lévő termék közül egy sem mutatott biztonság szempontjából kritikus hiányosságot.

² ProdSG http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/prodsg_2011/gesamt.pdf

³ Source: UNCTAD Statistics - Values and shares of merchandise exports and imports, annual, 1948-2010 / www.statista.de

⁴ Source: WTO International Trade Statistics 2015 https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2015_e/its2015_e.pdf;

⁵ Despite positive growth in trade volume terms, the current dollar value of world merchandise exports declined to 16,000billion in 2015

⁶ Consumer Product Safety in Europe: market studies 2012, 2013, 2014 conducted by IFIA (http://www.ifia-federation.org/content/wp-content/uploads/Consumer_Product_Safety_Study_2014.pdf)

A független vizsgálat megelőző jellegű védelmet nyújt, a kibocsátói elv alapján a kibocsátó finanszírozza

A tagállamok által lefolytatott piacfelügyeleti tevékenység kiegészítéseként, a szükséges védelmi szintek megőrzése érdekében, az egyes termékek független, harmadik fél által végzett, általában önkéntes alapon történő vizsgálata és tanúsítása, a megelőzés hatékony eszköze Európában.

A termékek piaci bevezetését megelőző vizsgálata során a független szervezetek a jogalkotó által megfogalmazott elővigyázatossági elvet érvényesítik. Az állam és az adófizetők pénzügyi terhei csökkennek ezen elő-vizsgálatoknak köszönhetően, mert az állami piacfelügyelet csak akkor írhatja elő a nem megfelelő termékek piacról történő kivonását, ha a sérülés és a káresemény már bekövetkezett.

Az előzetes vizsgálat költségeit a termék előállítója, az importőr vagy a kereskedő fizeti. A későbbi állami beavatkozás szükségessége, amire az állami hatóságoknak megfelelő forrásokat kell fenntartani, ezután jelentősen csökken.

Ezenfelül a piacfelügyeletet végző nemzeti hatóságok további támogatása céljából a jogalkotó igénybe veheti az elismert vizsgáló intézmények független megfelelés-értékelési rendszerét. Emellett a megfelelés-értékelő szervezeteket meg lehet bízni technikai feladatok ellátásával, vizsgálatok vagy ellenőrzések lefolytatásával is. Ezen megközelítés sikerességének feltétele, ha továbbra is a hatóságok felelőssége a fogyasztóvédelem és az ehhez kapcsolódó felügyeleti intézkedések végrehajtása, továbbá nem áll fenn összeférhetlenség a megfelelés-értékelési szervezet rendszeres időközönként lefolytatott vizsgálati tevékenysége és a megbízotti feladatok között.⁷

A megerősített piaci felügyelet, valamint a megfelelési képzés/tudatosság növelése és a bírságok hasznos eszközök a nem megfelelő termékek piacra kerülésének megakadályozásában, de együttesen sem biztosítják ezen cél maradéktalan teljesülését. A CEOC International javasolja a független, harmadik feles vizsgálatok alkalmazását azért, hogy a kis-, közepes-, és nagyobb vállalatok jobban eligazodjanak az állandóan változó szabályok jogszabályok között és meg tudjanak felelni azoknak. Ez a megoldás számukra is költséghatékonyabb, mintha önállóan, házon belül végeznék ezt a tevékenységet. Ezen felül, hatékony eszközt jelent azon tisztességtelen gazdasági szereplők ellen, akik megpróbálják kihasználni a piacfelügyeleti rendszer gyengeségeit; az előírás, amely független tesztlők alkalmazására kötelezi a gazdaság szereplőit, biztosítja, hogy csak a szabályoknak mindenben megfelelő termékek kerülhessenek forgalomba.

A jogalkotó számára a független magánszervezetek által lefolytatott megfelelés-értékelés, egy hatékony deregulációs eszköz⁸ is egyben.

Következtetés

Összességében a termékek független harmadik fél által (kötelező vagy önkéntes alapon) lefolytatott megelőző vizsgálata és a hatóságok által végzett piacfelügyelet, kiegészítő eszközként szolgál annak biztosítására, hogy az EU belső piacain forgalmazott termékek biztonságosak és megfelelőek legyenek. Következésképpen az európai jogalkotóknak meg kell erősítenie ezen intézkedéseket a polgárok védelme érdekében.

⁷ Blue Guide, Version 1.1. – 15/07/2015, page 94,

<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/12661/attachments/1/translations/en/renditions/native>

⁸ CEOC International Position Paper, "The added value of 3rd party inspection and certification",

<http://ceoc.com/publications/positionpapers/Position%20Paper%20-%202007.11.2012.pdf>